

„Sensoplastyka jako forma wszechstronnej stymulacji rozwoju dziecka”

Rozwój dziecka jest procesem złożonym i wielowymiarowym, który rozpoczyna się już od pierwszych chwil życia. Kluczową rolę w tym procesie odgrywają zmysły, ponieważ to właśnie za ich pośrednictwem dziecko odbiera bodźce z otaczającego świata, poznaje rzeczywistość, uczy się nowych umiejętności oraz odkrywa możliwości własnego ciała. Dziecko zanim zacznie rozumieć świat w sposób logiczny i werbalny, w pierwszej kolejności doświadcza go na poziomie sensorycznym. Prawidłowo funkcjonujące i zintegrowane zmysły stanowią fundament dalszego rozwoju – emocjonalnego, poznawczego, społecznego i ruchowego.

Prawidłowy rozwój sensomotoryczny dziecka wymaga systematycznego dostarczania odpowiednich bodźców już od najwcześniejszych lat życia. Niemowlę przychodzi na świat z określoną liczbą neuronów, jednak to intensywność i jakość połączeń między nimi decydują o dalszym rozwoju. Najwięcej połączeń nerwowych powstaje w pierwszych latach życia, następnie ulegają one selekcji – rozwijają się te, które są wykorzystywane, natomiast pozostałe stopniowo zanikają. Proces ten trwa zazwyczaj do około szóstego roku życia, dlatego mózg dziecka potrzebuje dużej ilości różnorodnych, dobrze dobranych bodźców.

Codziennie wspieranie rozwoju sensorycznego dziecka jest naturalnym elementem wychowania. Obejmuje ono zwykle czynności dnia codziennego, takie jak ubieranie się, gotowanie, sprzątanie, zabawy ruchowe czy przebywanie na świeżym powietrzu. Wszystkie te aktywności dostarczają dziecku bodźców dotykowych, proprioceptywnych, przedsionkowych, wzrokowych i słuchowych. Zadaniem dorosłych jest stworzenie takich warunków, aby dziecko mogło doświadczać świat w sposób aktywny, bez nadmiernych ograniczeń, a jednocześnie bez przebodźcowania.

Szczególną rolę w rozwoju sensorycznym odgrywa swobodna zabawa. Place zabaw, parki linowe, ścianki wspinaczkowe czy sale zabaw stanowią naturalne środowisko stymulujące wszystkie zmysły dziecka. Huśtawki, drabinki, zjeżdżalnie, tunele, piaskownice czy bujaki pozwalają dziecku rozwijać koordynację ruchową, równowagę, siłę mięśniową oraz orientację w przestrzeni. Poprzez ruch dziecko uczy się własnego ciała, planowania działań

i pokonywania trudności. Nadmierna ostrożność dorosłych może prowadzić do ograniczania tych doświadczeń, a w konsekwencji do niedostatecznej stymulacji sensorycznej.

Współczesna pedagogika coraz większą wagę przywiązuje do znaczenia integracji sensorycznej oraz świadomej stymulacji polisensorycznej. Jedną z metod, która w naturalny i atrakcyjny sposób odpowiada na potrzeby rozwojowe dzieci, jest sensoplastyka. Zajęcia sensoplastyczne łączą swobodną zabawę z twórczą ekspresją i wielozmysłowym doświadczaniem, wspierając tym samym harmonijny rozwój dziecka.

Sensoplastyka to metoda wspierającą wszechstronny rozwój dziecka poprzez działania angażujące wiele zmysłów jednocześnie. Zajęcia te opierają się na swobodzie, samodzielności i kreatywności dziecka. Podopieczni wchodzą do przygotowanej przestrzeni i we własnym tempie eksplorują różnorodne masy, faktury, kolory i zapachy. Przelewają, ugniatają, przesypują, łączą i tworzą, doświadczając nie tylko dłońmi, ale często całym ciałem.

Zajęcia z sensoplastyki wspierają rozwój motoryki małej, koordynacji wzrokowo-ruchowej oraz świadomości ciała i przestrzeni. Jednocześnie wpływają na sferę emocjonalną dziecka – uczą radzenia sobie z niepewnością, przełamywania oporów oraz akceptowania nowych doświadczeń. Nie każde dziecko od razu chce się pobrudzić, jednak stopniowo, poprzez obserwację i wsparcie nauczyciela, większość dzieci angażuje się w działania, czerpiąc z nich radość i satysfakcję.

Istotnym elementem sensoplastyki jest także aspekt społeczny. Dzieci uczą się współpracy, komunikowania swoich potrzeb oraz funkcjonowania w grupie. Wspólne działania sprzyjają budowaniu relacji, rozwijaniu empatii oraz umiejętności rozwiązywania konfliktów. Nauczyciel pełni rolę towarzysza, który wspiera, inspiruje i zapewnia bezpieczne warunki do eksploracji, nie narzucając gotowych rozwiązań.

Sensoplastyka wspomaga również rozwój mowy i procesów poznawczych. Poprzez doświadczenia sensoryczne dziecko wzbogaca słownictwo, uczy się nazywać wrażenia, emocje i działania. Bezpośredni kontakt z materiałami rozwija ciekawość świata, kreatywność oraz myślenie przyczynowo-skutkowe. Zajęcia te stanowią atrakcyjną formę pracy zarówno dla dzieci w wieku przedszkolnym, jak i młodszych uczniów.

Wspieranie rozwoju dziecka poprzez wielozmysłowe doświadczanie jest niezbędnym elementem świadomej edukacji i wychowania. Sensoplastyka jako metoda oparta na naturalnej

potrzebie eksploracji i zabawy, doskonale wpisuje się w ideę całościowego rozwoju dziecka. Daje możliwość swobodnego działania, odkrywania własnych możliwości oraz budowania pozytywnych doświadczeń sensorycznych, które stanowią fundament dalszego uczenia się i funkcjonowania w społeczeństwie.

W obliczu rosnącej liczby dzieci z trudnościami rozwojowymi konieczne staje się poszerzanie wiedzy pedagogów i poszukiwanie skutecznych metod pracy. Stymulacja polisensoryczna, w tym sensoplastyka, otwiera nowe perspektywy wspierania dzieci i ich rodzin. To od dorosłych – rodziców, nauczycieli i opiekunów – zależy, jakie warunki stworzą dziecku do rozwoju oraz jak świadomie będą kształtować jego świat. Odkrywanie rzeczywistości wszystkimi zmysłami pozwala dziecku rozwijać się harmonijnie, twórczo i w zgodzie z jego indywidualnymi potrzebami.

Bibliografia:

J. Dawid, Stymulacja polisensoryczna dziecka w wieku przedszkolnym i wczesnoszkolnym – zarys problematyki, [w:] Zeszyty Naukowe Państwowej Akademii Nauk Stosowanych w Koszalinie NR 6/2024, Wydawnictwo WITANET, Koszalin 2024, s.17-24.

K. Miłek, M. Wiśniecka, Rola zmysłów i ich rozwój w zabawie dziecka w wieku przedszkolnym, [w:] KULTURA I WYCHOWANIE NR 2(26)/2024, Wydawnictwo AHE, Łódź 2024, s.32-43.

Opracowała: Patrycja Suwaj